

Aan:

Bits of Freedom
Prinseneiland 97HS
1013 LN Amsterdam
The Netherlands

Lotje Beek
Policy advisor
+31 6 1947 0011
lotje@bitsoffreedom.nl

bitsoffreedom.nl
IBAN: NL73 TRIO 0391 1073 80
BIC: TRIONL2U
KVK: 34 12 12 86

Geachte minister van Economische Zaken en Klimaat,

Bij dezen reageert Bits of Freedom graag op het voorstel voor de Uitvoeringswet digitaledienstenverordening. We zijn verheugd over de mogelijkheden die de digitaledienstenverordening (hierna: DSA) biedt, en enthousiast over de aanwijzing van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) als digitaledienstencoördinator. We zien nog enige ruimte in de Uitvoeringswet om digitale burgerrechten beter te beschermen. Daarnaast maken we ons zorgen om de middelen van de Nederlandse toezichthouders.

De Uitvoeringswet digitaledienstenverordening

Bits of Freedom is te spreken over zowel de DSA als de het voorstel voor Uitvoeringswet, maar ziet ook nog mogelijkheden om eindgebruikers van tussenhandeldiensten extra te beschermen.

De DSA bevat veel belangrijke regels die mensen in Europa beter zullen beschermen tegen online platformen. De schadelijke kanten van het datagedreven verdienmodel van (grote) platformen worden deels aangepakt en de wet biedt eindgebruikers mogelijkheden om hun eigen online omgeving vorm te geven. Toch zijn we na invoering van de DSA nog te onafhankelijk van Big Tech en blijft ook manipulatie door techbedrijven en adverteerders bestaan. De DSA laat helaas nauwelijks ruimte om in de nationale Uitvoeringswet extra te voorzien in extra bescherming van mensen(rechten) door bijvoorbeeld op tracking gebaseerde advertenties volledig te verbieden. Lidstaten mogen namelijk geen aanvullende eisen stellen of in stand houden, tenzij daarin uitdrukkelijk is voorzien in de verordening. Desondanks zijn er enkele mogelijkheden die nog benut kunnen worden.

Bits of Freedom is ervan overtuigd dat het klachtrecht (artikel 53 DSA) in de nationale uitvoering met extra waarborgen kan worden versterkt.

- Met name door een maximale termijn vast te leggen binnen welke de ACM moet reageren op een klacht. In de DSA staat enkel dat elke klacht moet worden beoordeeld, maar niet op welke termijn dat moet gebeuren, of dat dit een redelijke termijn moet zijn. Bits of Freedom is van mening dat de ACM binnen een redelijke termijn op klachten moet

reageren, en dat dit in de Uitvoeringswet moet worden opgenomen. Een maximale reactietermijn kan een situatie voorkomen waarbij eindgebruikers jaren moeten wachten op een besluit op hun klacht. Tussenhandeldiensten kunnen de DSA dan mogelijk jarenlang blijven schenden en het vertrouwen van de burger in de DSA en de ACM kan afnemen door de lange wachttijden.

- Daarnaast kan in de Uitvoeringswet meer duidelijkheid en handvatten worden geboden aan eindgebruikers om klachten in te dienen. Onder andere door basiseisen voor het proces van klachten indienen vast te stellen in de Uitvoeringswet. De Uitvoeringswet kan specificeren waar mensen een klacht kunnen indienen, hoe zij klachten in kunnen dienen en welke informatie een klacht in ieder geval moet omvatten.
- Ten slotte kan in de Uitvoeringswet toegelicht worden op grond van welke voorwaarden bepaald wordt om over te gaan tot een formeel onderzoek na een klacht. In de memorie van toelichting van de Uitvoeringswet staat dat elke klacht moet worden beoordeeld, maar dat betekent niet dat elke klacht hoeft te leiden tot een formeel onderzoek. De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) stelt bijvoorbeeld ook een aantal minima voor klachten, waaronder over het delen van je gegevens en het meesturen van bewijsstukken. In de DSA worden platformen genoodzaakt om hun beslissingen rondom contentmoderatie van waarborgen te voorzien. Bijvoorbeeld door hun beslissingen uitdrukkelijk te motiveren en te verwijzen naar specifiek beleid. Dat is een grote vooruitgang ten opzichte van de huidige situatie waarin content te pas en te onpas wordt verwijderd zonder betekenisvolle uitleg. Het is volgens Bits of Freedom meer dan logisch dat ook de digitale dienstencoördinator voorziet in waarborgen voor eindgebruikers, in de vorm van voorwaarden die leiden tot het starten van een formeel onderzoek. We gaan graag met u in gesprek over wat voor minimale voorwaarden passend zouden zijn.

De Autoriteit Consument en Markt

De keuze voor de ACM als digitale dienstencoördinator vinden we de juiste. Wel maken we ons zorgen omtrent de capaciteit van de ACM. Een sterke wet staat of valt bij sterk toezicht en goede handhaving. Het is daarom van groot belang dat de ACM voldoende mensen en middelen ter beschikking heeft om effectief toezicht te kunnen houden. De ACM moet klachten van gebruikers verwerken en beantwoorden; boetes, zelfstandige lasten en dwangsommen opleggen; en contact onderhouden met de Europese Commissie en andere Digitale Diensten Coördinatoren. Dat is een omvangrijk pakket aan nieuwe taken.

In het voorstel voor de Uitvoeringswet is niet opgenomen hoeveel middelen het Ministerie vrijmaakt voor deze nieuwe taken of hoeveel extra mensen moeten worden aangetrokken. In de memorie van toelichting staat enkel dat de kosten variëren tussen 0,5 en 25 FTE's en wat de kosten voor één inspectie ongeveer zullen zijn, dat is een vrij breed spectrum. Hoe dat in Nederland wordt ingevuld, is onduidelijk.

Volgens Bits of Freedom is het van groot belang om te voorzien in voldoende mensen en middelen en duidelijke informatie daarover. Zodat zowel de nieuwe als reeds bestaande taken van de ACM volledig en goed kunnen worden uitgevoerd.

De Autoriteit Persoonsgegevens

De AP wordt in de Uitvoeringswet belast met het toezicht en de handhaving van een aantal regels omtrent adverteren. Ook dat vinden we een logische keuze, nu deze regels sterk samenhangen met reeds bestaande taken van de AP. De AP houdt toezicht op de advertentieregels. Het is van groot belang dat juist die regels goed worden gehandhaafd, omdat ze de kern van de schadelijke kanten van het verdienmodel van dominante platformen raken. Dit verdienmodel leidt tot manipulatie, filter bubbels, discriminatie en polarisatie. De nieuwe regels zijn grote stappen voor digitale burgerrechten.

Maar de ervaring leert dat de bedrijven die zich aan deze regels moeten gaan houden, niet bang zijn om wetten te overtreden. Platformen als Google en Meta overtreden aan de lopende band de wet en zijn daardoor haast dagelijks in het nieuws. Het ligt dus in de lijn der verwachting dat niet alle platformen uit eigen beweging gaan voldoen aan deze nieuwe regels.

En dat is waarom het zo belangrijk is dat de AP voldoende capaciteit heeft om deze regels te handhaven. Dit ging namelijk al eerder mis bij een andere taak van de AP, als toezichthouder van de algemene verordening gegevensbescherming (hierna AVG). Die wet is in theorie een sterke wet die de privacy van Europese burgers beschermt. Maar de praktijk blijkt ingewikkeld. Veel organisaties, waaronder gemeenten, implementeren de wet niet goed (genoeg). Daardoor wordt de privacy van mensen nog steeds onvoldoende beschermd. Een sterke toezichthouder zou daar het verschil kunnen maken, maar de AP kan de klachten die binnen komen niet bijbenen. De toezichthouder heeft zelf meermaals aan de bel getrokken en om meer middelen gevraagd. Ook wij blijven daarop aandringen.

Een soortgelijke situatie moet bij de handhaving van de DSA worden voorkomen, nu diezelfde AP een bevoegde autoriteit wordt. Daarom moet het Ministerie voorzien in voldoende mensen en middelen voor de AP om deze nieuwe taak uit te voeren, en daar duidelijk over communiceren.

Uiteraard zijn wij bereid om onze reactie nader toe te lichten, mocht daaraan behoefte bestaan.

Met vriendelijke groet,
Lotje Beek